

HOINĂRIND PRIN PUSTE

Valorile naturale și culturale ale zonelor
de șes din regiunea Panonică

*Prezentarea ariei de desfășurare
a proiectului LIFE Nature intitulat
Conservarea vânturelului de seară în regiunea Panonică*

Pășunea împădurită Abony

(Situl Natura 2000 – HUDI10001)

Directoratul Parcului Național Duna-Ipoly

H-1121 Budapest, Költő u. 21., Ungaria; Tel: +36-1/391-4610, fax.+36-1/200-1168, dinpi@dinpi.hu, www.dinpi.hu

Foto: Vidra Tamás

O parte din pustele din Ungaria s-au format în mod natural, altele în cursul secolelor trecute datorită pășunatului. Aceste habitate constituie valori naturale de nivel european. Istoria poporului maghiar, dezvoltarea orașelor din aceste regiuni, amintirile culturale și etnografice se leagă strâns de existența pajiștilor nemărginite, zise și pustele.

Astfel de habitate sunt pustele de la Jászkarajenő și Abony, aceste refugii ale speciilor tipice pentru stepele Panonice. Conservarea lor s-a asigurat prin declararea acestor zone ca sit Natura 2000.

Vizitând pajiștile celor două arii avem ocazia de a întâlni diverse asociații de vegetație, atât halofile, cât și nisipoase sau mlăștinoase. Dintre elementele de floră prețioase amintim pătlagină endemică *Plantago schwarzenbergiana*, ghințura *Gentiana pneumonanthe*, leguminosul *Astragalus exscapus*.

Zona deține de asemenea numeroase specii de animale protejate. Herpetofauna e reprezentată de izvorașul cu burtă roșie, broasca râioasă brună și cea verde, șopârla de câmp, șarpele de casă, țestoasa de baltă, etc.

Aceste pustele constituie habitate de importanță europeană pentru peste 150 de specii de păsări. Colonia de cuibărit pentru vânturelul de seară de la Abonyi Kaszálóerdő este cea mai mare din zonă. Alte specii cuibăritoare importante sunt șoimul dunărean, dumbrăveanca, pasărea ogorului, sfrânciocul cu frunte neagră. Ornitologii care vizitează aceste habitate iarna, pot observa specii de acvile, ereți și șorecari.

Dintre valorile istorice merită atenție sporită ruinele bisericii din sec. al XIV-lea de la Kocsér, hanul amintit și în versurile marelui poet Petőfi Sándor, denumit Kutyakapará Csárda, sau monumentul ridicat în 1896 pe tumulul Árpád de lângă Köröstetétlen.

Foto: Vidra Tamás

Foto: Máté Bence

Oficiul Dél-Pest megyei Természetvédelmi Tájegység
H-2750 Nagykőrös, Kálvin tér 6., Ungaria; Tel: +36-30/504-6559 (ranger)

Pustele de la Jászkarajenő

(Situl Natura 2000 – HUDI10004)

Directoratul Parcului Național Duna-Ipoly

H-1121 Budapest, Költő u. 21., Ungaria; Tel: +36-1/391-4610, fax. +36-1/200-1168, dinpi@dinpi.hu, www.dinpi.hu

Foto: Bajor Zoltán

Nici această zonă însă nu a scăpat de intervențiile umane, din cauza cărora multe habitate s-au degradat. Aratul pajiștilor, desecarea habitatelor umede, dispariția pășunatului și cătunelor periclitează atât supraviețuirea speciilor de plante și animale, cât și nivelul de trai al comunităților locale.

Foto: Simay Gábor

Foto:
Bagyura János

În prezent, deținătorii de ovine și bovine sunt cei care, prin pășunat aplică un management adecvat acestei zone.

Oficiul Dél-Pest megyei Természetvédelmi Tájégség
H-2750 Nagykőrös, Kálvin tér 6., Ungaria; Tel: +36-30/504-6559 (ranger)

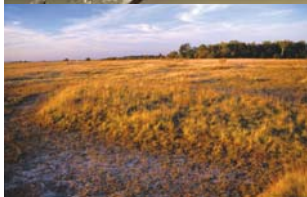
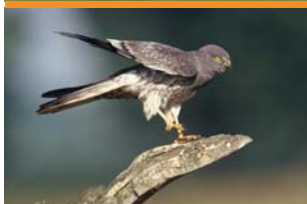

Câmpia Heves

(Situl Natura 2000 – HUBN10004)

Directoratul Parcului Național Bükk

H-3304 Eger, Sánc u. 6., Ungaria; Tel: +36-36/411-581, fax: +36-36/412-791, www.bnpi.hu

Această regiune este una tipică de câmpie, a cărei aspect a fost format de râul Tisa și afluenții acestuia (Eger, Laskó, Tarna), respectiv de activitățile antropice desfășurate în decursul sutelor de ani. Vegetația halofilă este foarte asemănătoare cu cea de dincolo de Tisa, apărută în special în urma regularizării Tisei și pășunatului extensiv. Deși tipurile de vegetație sărăturoase sunt relativ sărace în specii, datorită microreliefului constituie habitat important pentru multe specii halofile, specializate la aceste condiții.

Dintre cele 400 de specii de păsări semnalate de până acum în Ungaria, 285 au fost observate în această zonă. Această bogăție de specii se datorează diversității habitatelor. Aflându-se în vecinătatea râului și lacului Tisa, Câmpia Heves se localizează pe marginea rutei de migrație a păsărilor, ce urmează cursul râului Tisa. Pe lângă acest fapt, sunt foarte aproape piemonturile, ceea ce contribuie la multitudinea de specii de păsări ce frecventează aceste ținuturi.

Cele mai prețioase elemente avifaunistice ale acestei regiuni sunt dropia, acvila de câmp, șoimul dunărean, vânturelul de seară, eretele sur. Este de asemenea de menționat prezența dumbrăvenței și cuibăritul păsării ogorului în habitatele de agrocenoză. Alte specii, care au populații însemnate în Câmpia Heves, sunt: pupăza, sfrânciocul cu frunte neagră, cucuveaua, presura sură, codobatura galbenă. Zona nu este importantă doar pentru specii cuibăritoare, ci și pentru cele care se află în pasaj. Astfel, considerăm un adevărat fenomen migrația limicolelor și a altor specii acvatice, adunându-se multe sute de bățuși, sitari de mal, ploieri, nagâți, rațe. Gâștele sălbatice, reprezentate mai ales de gârlițe mari, înnoptează pe luciul lacului Tisa, și se hrănesc în număr foarte mare (ordinul miilor) pe câmpurile din Heves. În aceste cârduri de multe ori se pot observa specii periclitate pe plan global, precum gârlița mică și gâsca cu gât roșu.

Atât în intravilan, cât și în afara localităților, avem ocazia de a explora multe situri arheologice. Existența în număr mare a tumulilor funerari respectiv a șanțurilor (șanțul Csörsz și Kis) ne amintesc de popoarele care au trăit pe aceste meleaguri înaintea noastră: avari, sarmați, etc. Localitățile zonei au fost înființate în sec. al XIII-lea, însă de multe ori au rămas nepopulate, mai ales în perioada invaziilor turcilor și tătarilor.

Aproape în fiecare localitate s-a păstrat cel puțin o casă de locuință tradițională. Unele dintre ele funcționează ca muzeul satului (de ex. casa Kakas din Átány). Castelele și conacele din zonă ne povestesc despre istoria grupului social aristocrat din Heves. Vizitând târgurile organizate regulat în această regiune, avem ocazia să facem cunoștință cu meșteșugari de tradiție. Pentru a obține mai multe detalii despre valorile istorice și etnografice ale zonei, suntem bineveniți să vizităm Muzeul Local Heves.

Foto: Borbáth Péter

Foto: Kovács András

Foto: Borbáth Péter

Oficiul Dél-hevesi Tájégoyszég: H-3373 Besenyőtelek, Tepély-pusztá, Hotel Fauna, Ungaria;
Tel/fax: +36-36/441-613, e-mail: heptk@axelero.hu.

Zona protejată Borsodi Mezőség

(Situl Natura 2000 Câmpia Borsod – HUBN10002)

Directoratul Parcului Național Bükk

H-3304 Eger, Sánc u. 6., Ungaria; Tel: +36-36/411-581, fax: +36-36/412-791, www.bnpi.hu

Regiunea este împărțită în două zone separate, care se deosebesc mai ales datorită reliefului. Pusta, adică această pajiște compactă, s-a păstrat pe depunerile de aluviuni ale râurilor, străbătute de numeroase văi mlăștinoase. Pe pajiștile de loess găsim atât elemente din flora specifică câmpiei, cât și cele caracteristice piemontului munților Bükk, acestea din urmă fiind purtate până în câmpie de pârâiașele zonei colinare. Primăvara stepele halofile se caracterizează prin covorul de mușetel, iar toamna se îmbracă în violet datorită închegătoarei *Limonium gmelinii*. Între zonele umede există și adevărate mlaștini relicve, populate de specii precum rogozul *Carex elata*, orhideea *Orchis laxiflora*, ghințura *Gentiana pneumonanthe*, etc. Dintre speciile care apar în vegetația halofilă amintim stânelul *Iris spuria*, dosnica vântă *Clematis integrifolia*, *Allium paniculatum*, cele mai caracteristice fiind însă *Aster sedifolius* respectiv chimenul porcului *Peucedanum officinale*. Acesta din urmă este planta pe care trăiește molia *Gortynia borelii*, specie de importanță comunitară. Alte specii de fluturi protejate sunt: *Dioszeghyana schmidtii* (trăiește în stejăretele de stepă), *Lycaena dispar* (în habitate mlăștinoase). Pe lângă fluturi, sunt și alte nevertebrate protejate, precum *Calosoma auropunctatum*, *Acrida hungarica*, etc.

Foto: Kleszó András

Fauna de amfibieni este, de asemenea, foarte bogată în specii. Broasca de pământ, de exemplu, este prezentă în număr atât de mare, încât constituie hrana de bază pentru cele peste o sută de perechi de vânturei de seară, care își cresc puii în această zonă. În afară de vânturei, cuibărește șoimul dunărean și eretele sur. Cele mai importante populații cuibăritoare de păsări din Borsodi Mezőség aparțin speciilor precum dropia, dumbrăveanca și sfrânciocul cu frunte neagră. Toamna aici poposesc cocorii și găștele sălbatice, iar păsările caracteristice migrației de primăvară sunt limicolele, mai ales fluierarii și nagății. Dintre mamifere, trebuie amintit neapărat șoarecele *Sicista subtilis*, care trăiește în ierburile înalte ale pârlașelor. Popândăul este și el prezent pe pajiștile xerofile, constituind o bogată sursă de hrană pentru păsări răpitoare și anumite specii de mamifere (de ex. dihorul de stepă).

Diferă de zona mai sus descrisă cealaltă parte a regiunii, care până în anul 1939 a făcut parte din lunca inundabilă a Tisei. După regularizarea râului au rămas multe belciuge pe dinafara albiei majore, care în zilele de astăzi sunt cele mai prețioase habitate acvatice din zonă. În ultimii ani au avut loc numeroase proiecte ce au vizat reconstrucția acestor brațe moarte. Datorită eforturilor depuse au re-apărut anumite specii de pești, care dispăruseră în secolul trecut (de ex. linul, țiparul, etc.). La fel s-a întâmplat și în cazul păsărilor. Odată cu refacerea habitatelor acvatice, au început să cuibărească din nou toate cele patru specii de corcodei, respectiv rața roșie. Pădurile bătrâne de luncă sunt habitate importante pentru rădașca și gândacul rinocer. Păsările cuibăritoare cele mai reprezentative pentru aceste păduri sunt barza neagră, huhurezul mic, ciocănitoarea neagră. În anumiți ani ploioși, fânețele umede sunt populate de mulți cristei de câmp. Hermelina este, pe lângă dihorul de stepă, mamiferul ocrotit al zonei.

Foto: Szitta Tamás

Foto: Szitta Tamás

Foto: Szitta Tamás

Amintirea generațiilor trecute se păstrează prin existența tumulilor funerari și a cetăților (cetatea Fehér-ló de la Tiszabábóna; șanțul Csörsz). Mănăstirea existentă până în anul 1241 pe insula Százdi, a jucat un rol extrem de important în ceea ce privește păstrarea documentelor de înființare a localităților din vecinătate. Unele dintre satele adiacente (Mezőkövesd, Szentistván) fac parte din regiunea Matyóföld, renumită pentru costumele tradiționale. Celor care doresc să viziteze băi, le recomandăm ștrandul de la Mezőcsát și băile Zsóry.

Oficiul Dél-borsodi Tájékoztató: Tiszaújváros, Liszt Ferenc u. 2., Ungaria;

Tel: +36-30/349-5718 (șef ranger), e-mail: tiszatajair@ominet.hu

Bălțile sărăturoase din Kiskunság și zona Órjegi Turjánvidék

(Situl Natura 2000 – HUKN10002)

Directoratul Parcului Național Kiskunság

H-6000 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19., Ungaria; Tel: +36-76/482-611, fax: +36-76/481-074, www.knp.hu

Foto: Kovács Sándor

sărăturoase cuibăresc mai multe specii de păsări, care s-au adaptat acestor condiții, și a căror comunitate este unică pentru interiorul continentului. O mare parte a ariei este zonă specială de conservare, accesarea lor fiind posibilă doar în cadrul unor evenimente organizate anual de către Directoratul Parcului Național Kiskunság.

Foto: Kovács Sándor

Partea de vest a regiunii Kiskunság este unică nu numai în Ungaria, dar și în Uniunea Europeană, deoarece s-a păstrat aproape neatinse un întreg complex de bălți de sărătură. Zona este învecinată cu mlaștinile ariei numit Turjánvidék. În jurul lacurilor găsim pajiști halofile, cu asociații de vegetație determinate de iarba de sărătură *Puccinellia limosa* și pelinul *Artemisia santonicum*. Bălțile de sărătură au un rol incomensurabil în ceea ce privește migrația păsărilor acvatice. An de an, mii și mii de rațe, pescăruși și limicole se adună aici pentru a se odihni. Pe aceste bălți se poate observa regulat și periclitata gârliță mică. În habitatele

Pe terenurile mai înalte, amplasate în păcuri de copaci, există numeroase colonii de cioară de semănătură, oferind loc de cuibărit pentru vânturei de seară, vânturei roșii și ciufi de pădure. În anumite locații, unde cioara lipsește, aceste specii cuibăresc în cuiburi artificiale. Vântureii de seară, dacă au posibilitatea, preferă să cuibărească în colonii de câteva zeci de perechi. Astfel de colonii găsim în apropierea localităților Soltszentimre și Fülöpszállás.

Dintre elementele botanice de valoare amintim orhideele și irișii, care au populații însemnate mai ales în habitate mlaștinoase respectiv în pusta Mikla.

Starea favorabilă a habitatelor de pajiște din jurul bălților sărăturate este menținută de turme de oi respectiv ciurda de vaci (o parte a bovinelor aparțin rasei sură de stepă, rasă tradițională pentru pustele din Ungaria) și bivoli, aceștia din urmă accesând și habitatele mai umede.

Dintre programele culturale ale zonei amintim colecțiile etnografice și istorice de la Harta și Szabadzsállás. Complexul de clădiri tradiționale de la Borda-tanya, de lângă Fülöpszállás, păstrează specificul arhitecturii de demult. Turiștii sunt bineveniți să participe la sărbătoarea culesului viei, organizată în aproape fiecare localitate din zonă, în cadrul căror evenimente se desfășoară diverse programe culturale. După vizitarea habitatelor naturale ale zonei, drumeții sunt invitați la unul dintre hanurile tradiționale (*csárda*) pentru a savura mâncăruri specifice bucătăriei ungare.

Foto: Kovács Sándor

Pustele sărăturoase și zona Kunpeszéri Turján

(Situl Natura 2000 – HUKN10001)

Directoratul Parcului Național Kiskunság

H-6000 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19., Ungaria; Tel: +36-76/482-611, fax: +36-76/481-074, www.knp.hu

Foto: Motkó Béla

A doua pustă din Ungaria, ca și suprafață, se întinde între localitățile Kunszentmiklós și Apaj. Pajiștile xerofile sunt reprezentative pentru aceste habitate, însă în urma lucrărilor de reconstrucție ecologică respectiv datorită înființării heleșteelor, în aria protejată există din ce în ce mai multe zone umede. Pe lângă pajiștile naturale, în sit sunt incluse și terenuri arabile, cultivate în mod extensiv. La limita estică a puste se întind fânețele umede Peszéradacs. O

suprafață însemnată a acestor arii are statut de zonă de conservare specială, vizitarea lor fiind posibilă doar cu acordul Parcului. Deși în copacii ce cresc în mijlocul puste cuibăresc ciori de semănătură, diferit de alte regiuni, vântureii de seară de aici preferă mai mult să cuibărească solitar în cuiburi de coțofană și cioară grivă. Numărul cuiburilor disponibile a fost sporit prin montarea boxelor artificiale, ocupate nu doar de vântureii de seară, ci și de vântureii roșii.

Zona este renumită datorită prezenței a diferitelor specii de animale rare și interesante. Cea mai numeroasă populație de dropii din Ungaria se găsește în nordul regiunii Kiskunság. Pasărea mitică a poporului maghiar (denumit turul), șoimul dunărean cuibărește în habitatele de silvostepă ale acestei arii. Ultima observație a culicului cu cioc subțire, de departe cea mai periclitată specie de pasăre de pe continent, a avut loc la Apaj în 2001. Vipera de fâneță, această reptilă care la un moment dat a ajuns pe pragul dispariției, își are una dintre cele mai importante populații în vecinătatea localității Kunpeszér.

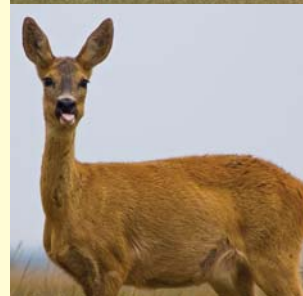
Reconstrucțiile zonelor umede din zonă și-au atins scopul: s-au creat condiții optime pentru cuibăritul păsărilor acvatice. De asemenea, în perioadele de migrație, mii de rațe, găște, limicole și pescăruși poposesc pe aceste bălți. Asemănător altor zone, managementul acestor habitate umede se face cu ajutorul vacilor și bivoliilor, care prin pășunat și zdrobirea vegetației palustre țin în frâu dezvoltarea exagerată a acesteia.

Zona de la Kunpeszér se evidențiază și prin faptul că aici trăiesc diferite specii de plante (mai ales orhidee) și insecte protejate.

Centrul regiunii este Kunszentmiklós, oraș ce merită vizitat de turiștii care traversează regiunea Kiskunság. Este de menținut conacul Virágh, unde, în cadrul unei expoziții, avem ocazia de a ne familiariza cu valorile naturale și etnografice ale zonei. Traseele tematice stabilite de Parcul Național Kiskunság, respectiv băile termale de la Kunszentmiklós, oferă posibilități de distracție turiștilor. În prima jumătate a lunii septembrie au loc zilele orașului, în cadrul cărui eveniment se organizează târguri și alte programe interesante. Vizitatorii sunt așteptați în restaurantele din oraș cu specialități locale.

Foto: Kovács Sándor

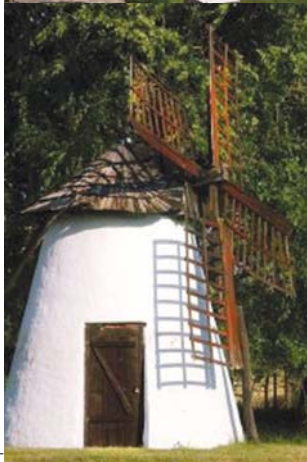

Zona protejată Pusztaszer

(Situl Natura 2000 Alsó-tiszavölgy – HUKN10007)

Directoratul Parcului Național Kiskunság

H-6000 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19., Ungaria; Tel: +36-76/482-611, fax: +36-76/481-074, www.knp.hu

Această zonă protejată este una dintre cele mai mari din Ungaria ca și suprafață, și are menirea de a conserva lacurile sărăturoase, habitatele de silvostepă și pădurile de luncă a Tisei. În această arie protejată sunt incluse două pescării mari (Fehér-tó și Csaj-tó), cea din urmă, împreună cu balta naturală Büdös-szék constituind zonă de conservare specială.

În imediata vecinătate a acestui complex de habitate acvatice se găsește o populație mică (5-10 perechi) de vânturei de seară. Vântureii cuibăresc exclusiv în cuiburi artificiale montate în pâlcurile de copaci din zonă. Până în anii '80 nu a fost nevoie de astfel de intervenții, deoarece pe atunci existau numeroase colonii de cioară de semănătură, asigurând suficiente locuri de cuibărit pentru cele 50-60 de perechi de vânturei de seară. În zilele noastre însă cioara se semănătură practic a dispărut din zonă, și cu toate că se face tot posibilul pentru a-i atrage înapoi, până ce nu se reușește acest lucru va fi nevoie de menținerea în stare de funcționare a acestor cuiburi artificiale, singurele disponibile pentru vânturei în acest moment.

Cele mai prețioase elemente naturale ale acestei zone protejată le constituie păsările, fiind semnalate până în prezent peste 300 de specii. Dintre speciile cuibăritoare în habitatele lacurilor sărăturoase amintim ciocintorsul, piciorongul și prundărașul de sărătură. În coloniile mixte din stufărișul heleșteilor cuibăresc aproape toate speciile de stărți ale continentului, iar pe o insulă din mijlocul unui heleșteu de la Csaj-tó, găsim cea mai mare colonie de cuibărit a pescărușilor cu cap negru din Europa Centrală. În pasaj apar zeci de mii de cocori și găște sălbatice, hăituite de câte 10-15 codalbi. În habitatele de stepă cuibăresc în fiecare an 2-3 perechi de șoimi dunăreni.

Dintre mamifere, menționăm prezența vidrei și popândăului, care după ce a dispărut din zonă, a fost reintrodus în 2007 pe pusta Szeri. Dintre elementele botanice amintim ghiocelul de toamnă *Sternbergia colchiciflora*, solovârfița *Phlomis tuberosa*, *Astragalus exscapus*.

Turma de sure de stepă și bivoli, proprietate a PNK, nu reprezintă doar una dintre obiectivele turistice ale zonei ce merită vizitate, pe lângă acesta are un rol important în managementul pajiștilor protejate. Bivolii au fost cheia succesului în procesul de reconstrucție a unei bălți sărăturoase colmatată, și anume Vesszős-szék de la Pusztaszer.

Amințirile istorice și etnografice din Zona protejată Pusztaszer prezintă într-o formă interactivă trecutul poporului maghiar din ultimii 1000 de ani. Parcul tematic (Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark) se află într-una dintre locațiile mitice ale istoriei ungurimii, adunarea națională de la Szer. Atât locația aleasă, cât și materialele prezentate, sunt unice în Ungaria. Vizitând colecțiile etnografice, expozițiile și clădirile construite pe baza principiilor arhitecturii tradiționale, avem ocazia de a cunoaște mai bine trecutul poporului maghiar și tainele vieții oamenilor din pustele Panonice.

Foto: Nagy Tamás

Foto: Nagy Tamás

Foto: Nagy Tamás

Ofiul regional al PNK din Szeged, H-6724 Szeged, Föltámadás u. 29., Ungaria;
Tel/fax: +36-62/498-058; (Tiszavölgyi Bemutatóház, Szatymaz, E5 út 157. km)

Jászság

(Situl Natura 2000 Natura 2000 – HUNH10005)

Directoratul Parcului Național Hortobágy

H-4024 Debrecen, Sumen u. 2., Ungaria; Tel: +36-52/529-920, Fax: +36-52/529-934, www.hnp.hu

Foto: Zalai Tamás

Regiunea Jászság se întinde de-a lungul râului Zagyva, acesta fiind singurul afluent important al Tisei, al cărui curs se află în întregime pe teritoriul Ungariei. Râul Zagyva are mai multe tronsoane (mai ales în dreptul localităților Jászfelsőszentgyörgy și Jászberény) care au scăpat de lucrările de regularizare. Pe aceste porțiuni, în lunca inundabilă găsim fânețe umede de mare valoare. Celelalte ape curgătoare din zonă, precum Hajta, Tápió și Tarna, sunt de fapt pâraiașe, și în mare parte și-au pierdut albia naturală.

Regiunea Jászság este preponderent de profil agricol, dar mai păstrează petice de pajiști sărăturoase care, la rândul lor, asigură condiții de viață unor specii de plante protejate (de ex. toporașul *Scilla vindobonensis*, stânjenele *Iris spuria*, solovârfta *Phlomis tuberosa*, ruscuța de primăvară, dosnica vânăță etc.). Aceste habitate le găsim în vecinătatea localităților Jászbaldogháza (pajiștile de pe Tápió), Jászberény (pășunea Borsóhalmi) și Jászárokszállás (fâneța Király).

Ornitofauna zonei este renumită. Un sfert din populația de șoim dunărean și acvilă de câmp din Ungaria se află în Jászság. Vânturelul de seară, dumbrăveanca și sfrânciocul cu frunte neagră sunt de asemenea, specii de păsări valoroase. Populația vânturelului de seară a crescut simțitor în ultima perioadă, mai ales datorită activităților de conservare. Tot aici se găsește unul dintre locurile tradiționale de înnoptare.

În afara celor plantate din considerente economice, există câteva păduri naturale de stejar în apropierea localităților Jászapáti și Jászfákóhalma (pădurile Kapitányréti), Alattyán (pădurea Berki), Jásztelek (pădurea Pusztamizsei).

Centrul cultural și turistic al regiunii este orașul Jászberény. În Muzeul Jász se află colecția Hamza. Evenimentele anuale cele mai cunoscute sunt festivalul Csángó respectiv festivalul mondial a celor din Jászság.

Programele ecoturistice sunt dominate de traseele ce duc către pădurile zonei și alte habitate naturale, și pe care le putem străbate pe jos, cu bicicleta sau călare. În regiune există mai multe băi termale, precum cele de la Jászapáti, Jászszentandrás și Jászberény. Lacurile de pescuit dintre Jászkisér și Jásztelek sunt de asemenea, zone de agrement.

Foto: Zalai Tamás

Oficiul Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájéegység
H-5000 Szolnok, Tabán u. 50., Ungaria; Tel: +36-56/376-899
(pe bază de programare: în fiecare luni și joi)

Parcul Național Hortobágy

(Situl Natura 2000 – HUN10003)

Directoratul Parcului Național Hortobágy

H-4024 Debrecen, Sumen u. 2., Ungaria; Tel: +36-52/529-920, fax: +36-52/529-934, www.hnp.hu

Foto: Lisztes László

Parcul Național Hortobágy a fost primul parc național înființat în Ungaria (1973), iar în prezent continuă să fie și cea mai mare (82.000 de hectare). Zona centrală a parcului este Rezervație a Biosferei, iar o treime din suprafața totală a parcului este calificată ca sit Ramsar. Hortobágy face parte, de asemenea, din Patrimoniul Mondial UNESCO, semn de dovadă că cei 2000 de ani de când se practică pășunatul tradițional în această regiune, print-o armonie de invidiat stabilită între om și natură, constituie o valoare demnă de protecție chiar și la nivel mondial. Hortobágy este cea mai întinsă pustă de sărătură compactă din Europa Centrală. Zona a fost formată în mare parte de ape. Mai mult decât atât, înainte de începerea lucrărilor de regularizare din 1846, Hortobágy a făcut parte din nemărginita luncă inundabilă a râului Tisa. După îndiguirea Tisei însă suprafața habitatelor acvatice a scăzut la câteva procente față de situația inițială, din fericire însă prin construcția pescăriilor în anii 1910, viețuitoarele acvatice au reapărut în Hortobágy. Aceste heleștee, cu o suprafață totală de peste 5.000 de hectare, constituie cel mai întins complex piscicol din Europa Centrală, oferind anual loc de popas, hrănire și cuibărit pentru mai multe sute de mii de păsări. Dintre acestea trebuie să amintim gâștele sălbatice, care apar în număr de zeci de mii de exemplare, iar în stolurile formate din gărlite mari apar și câteva zeci de gărlite mici și gâște cu gât roșu, ambele specii protejate la nivel global. Cocorul nu întâmplător este pasărea emblemă a parcului: Hortobágy este cel mai important loc de popas pentru cocorii aflați în pasaj, numărul păsărilor prezente aici în același timp depășind pragul de 100.000. În cazul vânturilor de seară, din care se identifică în fiecare an 250-280 de perechi cuibăritoare, Hortobágy reprezintă cea mai importantă zonă din Ungaria. Ne mai vorbind de lăcarul de pipirig, pentru care fânețele umede adiacente mlaștinilor constituie singurele habitate de cuibărit din această țară.

Foto: Lisztes László

Hanurile caracteristice pentru Hortobágy, care poartă denumirea de csárda, au servit în trecut atât ca popas pentru ciobani aflați în trecere, cât și loc de adăpat pentru animale acestora. Zona e bogată în tumuli funerari, amintiri ale popoarelor de demult. În zilele noastre, aceștia se consideră nu doar valori istorice, ci și botanice, deoarece pentru multe specii de plante adaptate condițiilor de pe soluri loessoide, acești tumuli reprezintă ultimele refugii. Evenimentul cel mai renumit poate dintre cele organizate la Hortobágy, este Sărbătoarea Ciobanilor (Pásztorok Ünnepe), care este un festival cu perioadă de desfășurare de mai multe zile.

Centrul de vizitare al Parcului Național Hortobágy

H-4071 Hortobágy, Petőfi tér 13., Ungaria; Tel: +36-52/589-000, Tel/fax: +36-52/589-321

Câmpia Bihar

(Situl Natura 2000 – HUNH10002)

Directoratul Parcului Național Hortobágy

H-4024 Debrecen, Sumen u. 2., Ungaria; Tel: +36-52/529-920, Fax: +36-52/529-934, www.hnp.hu

Foto: Simay Gábor

Zona protejată Bihari-sík a fost desemnată în 1998, în regiunea Bihar (Bihar). Zona este foarte bogată în diferite valori naturale, chiar și în afara limitelor ariei protejate.

Intercalate între terenuri agricole, se întind pajiști naturale compacte, având suprafața de până la câteva sute de hectare. Majoritatea acestora sunt sărăturoase, și sunt folosite ca pășuni. Diversitatea zonei este asigurată de pâlcuri de copaci, petice de păduri, habitate mlăștinoase.

Acest mozaic de habitate este preferatul vântureilor de seară, care au numeroase colonii de cuibărit în regiunea Bihar. Între colonii sunt și mai mari și mai mici, majoritatea lor fiind locuri tradiționale pentru cuibăritul speciei. În mod obișnuit aceste colonii sunt instalate în acele pâlcuri de copaci, care se situează în vecinătatea pășunilor, și au rol de umbră pentru animale. Toamna, în anumite locații, vântureii se adună pentru înnoptare, aceste aglomerări fiind funcționale până în sfârșitul lunii septembrie, început de octombrie, când vântureii părăsesc aceste meleaguri și pleacă spre cartierele lor de iernare din Africa.

Pasărea emblemă a zonei protejate este dropia, aceasta având o populație însemnată în Bihar. Specia preferă aceste habitate mozaicate, în care terenurile arabile alternează cu pajiști naturale. Datorită activităților de conservare din ultima perioadă, numărul lor a început să crească.

În trecut, o mare parte a ținutului Bihar a fost inundată permanent sau temporar de ape, habitate acvatice care atrăgeau păsări de baltă de ordinul zecilor de mii. În prezent se mai păstrează câteva zone umede, care funcționează ca popas și loc de hrănire pentru păsările migratoare. Poate cea mai importantă baltă este Andaháza, care se găsește între localitățile Berettyóújfalu și Földes. În orice perioadă vizităm acest lac, ne așteaptă cu mii de păsări, acest fapt datorându-se într-o bună parte și investițiilor de reconstrucție ecologică din ultimii ani. Traseul tematic denumit după zona protejată atinge turnurile de observație situate la marginea bălții, de unde avem vizibilitate atât asupra avifaunei prezente, cât și a bivolilor care se cresc în acest mediu. Cu ajutorul panourilor informative putem face cunoștință cu speciile de floră și faună care se găsesc în Bihar. Punctul de pornire al traseului se află tocmai lângă o colonie de vânture de seară.

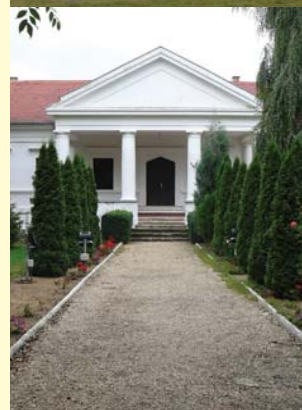
Foto: Vasas András

Pe lângă valorile naturale, Bihar se poate mândri cu arhitectura tradițională locală, păstrându-se case vechi și conace aproape în fiecare localitate din regiune. Câteva dintre acestea funcționează azi ca muzeul satului (Zsáka, Bakonszeg, Nagyrábé, Biharnagybajom). Deși numărul clădirilor tradiționale folosite pentru creșterea animalelor (hodály) s-a împușinat, în anumite locuri mai avem ocazia de a vizita aceste construcții, concepute în special pentru animalele ținute în mod extensiv.

Oficiul Bihari-sík Természetvédelmi Tájégség: Földes, Fő út 4., Ungaria; Tel: +36/30 218-4125 (șef ranger)

Foto: Motkó Béla

Pustele Vásárhelyi și Csanádi

(Situl Natura 2000 - HUKM10004)

Directoratul Parcului Național Körös-Maros

H-5540 Szarvas, Anna-liget 1., Ungaria; Tel./Fax: +36-66/313-855; www.kmnp.hu

Foto: Körös-Maros Nemzeti Park

Regiunea numită și Viharsarok (Colț de furtună) reprezintă una dintre cele mai diversificate zone ale Câmpiei maghiare (Alföld) din punct de vedere al biodiversității. Între valorile naturale găsim atât habitate de stepă și silvostepă, cât și zone umede. Lacul Fehértó de la Kardoskút face parte din minunile naturale ale Ungariei, și este considerat cel mai prețios lac sărătuș al acestei țări. Rezervația ornitologică oferă loc de cuibărit pentru mai multe specii de păsări, specifice acestor habitate halofile, și în același timp primește vizita a zecilor de mii de păsări în perioada de migrație. Zona este una strict protejată, vizitarea ei fiind posibilă doar cu acordul Parcului.

An de an, în weekendul celei de-a treia săptămână a lunii septembrie, la centrul de vizitare Puskaközpont din apropierea comunei Kardoskút se organizează evenimentul denumit Ziua lacului Fehértó (Fehértó Napja).

Pustele sunt pășunate de ciurde formate din sure de stepă, iar în cuiburile artificiale montate în pâlcurile de copaci din mijlocul pajștilor, împreună cu stâncuțe, vânturei roșii și ciufi de pădure, cuibărește aproximativ a cincea parte din întreaga populație cuibăritoare de vânturei de seară din Ungaria.

Pe pajștile sărătușe cresc multe specii de plante protejate, cea mai rară și periclitată fiind ruscuța *Adonis transsylvanicus*, care înflorește în luna martie.

În octombrie, lacul Fehértó devine sălașul mai multor mii de cocori, pentru care această baltă constituie unul dintre cele mai importante popasuri în migrația lor către țările de sud. Cei care vizitează zona în această perioadă, au ocazia să privească din turnurile din observație un adevărat fenomen al naturii, când cocorii se strâng pe baltă pentru înnopțare.

La 17 km spre est de la Hódmezővásárhely, la marginea pusteii se află ruinele bisericii de la Csomorkány, un orașel dispărut în anul 1596. Biserica a fost construită în stil roman și gotic, undeva prin sec. XIII-XIV.

Regiunea este renumită în țară și peste hotare pentru băile sale de apă termală. Gyopárosfürdő din Orosháza, Termálfürdő din Makó și Rózsza Fürdő din Tótkomlós sunt cele mai cunoscute și frecventate. Ultima localitate nu este vestită datorită doar băilor sale termale; aici se pregătește celebrul cârnat „tótkomlósi vastagkolbász”. Această specialitate gastronomică locală se sărbătorește în luna mai a fiecărui an în cadrul unei competiții de pregătirea cârnatului. Iubitorii plăcerilor culinare sunt invitați, de asemenea să viziteze Sărbătoarea pâinii (Európai Kenyérünnep) de la Orosháza sau Festivalul Internațional de Ceapă de la Makó.

Centrul de vizitare Körösvölgy

H-5540 Szarvas, Anna-liget 1., Ungaria; Telefon: +36-66/313-855, +36-30/475-1789

E-mail: korösvölgy@kmnp.hu

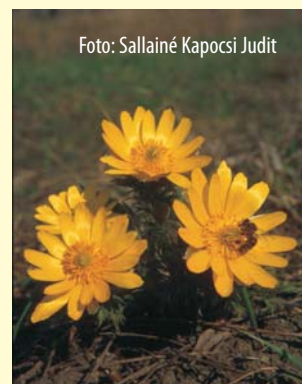

Foto: Sallainé Kapocsi Judit

Foto: Solt Szabolcs

Pusta-Kígyósi

(Situl Natura 2000 - HUKM10001)

Directoratul Parcului Național Körös-Maros

H-5540 Szarvas, Anna-liget 1., Ungaria; Tel./fax: +36-66/313-855; www.kmnp.hu

Călătorind din Békéscsaba spre Kétegyháza, după parcurgerea a 10 km ajungem la Pusta-Kígyósi, una dintre perlele Parcului Național Körös-Maros. Aria protejată include printre altele zona Nagyerdő (Pădurea Mare) și Nagy-gyöp (Pajiștea Mare). Aceasta din urmă este străbătută de cursurile părăsite ale Mureșului vechi, azi habitate înmlăștinite, iar pe terenurile mai înalte găsim stepă loessoidă, cu specii de plante și animale reprezentative acestor pajiști.

Din punct de vedere botanic, zona e foarte diversificată. În depresiuni găsim mlaștini dominate de speciile de rogoz *Bolboschoenus maritimus* și *Carex melanostachya*, pipiriguțul *Eleocharis palustris*, specia cea mai valoroasă de aici fiind pălămida *Cirsium brachycephalum*. Vegetația halofilă e reprezentată de asociații determinate de iarba de sărătură *Puccinellia limosa* și *Camphorosma annua*, iar pe suprafețe mari de pelinul *Artemisia santonicum* și coada-șoricelului. Poienile pădurilor toamna se transformă într-un covor format de două specii de flori, și anume chimenul porcului respectiv *Aster sedifolius*. Pe pajiștile loessoide care s-au păstrat în formă de petice, avem ocazia de a găsi ghiocelul de toamnă *Sternbergia colchiciflora*.

În anii ploioși, când se formează bălți întinse pe pajiști, apar cârduri impresionante formate din diferite specii de rațe și gâște sălbatice, limicole, deseori urmărite de păsări răpitoare. Dintre speciile de răpitori care cuibăresc în această zonă, trebuie să amintim șoimul rândunelelor, vânturelul de seară, pe lângă aceștia se observă regulat exemplare de codalbi și acvile de câmp.

Regiunea e foarte bogată în valori istorico-culturale. În mijlocul parcului de la Szabadkígyós se înalță castelul Wenckheim. Tot de numele acestei familii se leagă biserica romano-catolică de la Újkígyós și capela Sfânta Ana de la Szabadkígyós, construită în stil clasicist.

Orașul Gyula constituie centrul cultural al zonei, și are un aspect foarte plăcut: parcurile, monumentele istorice, băile, străduțele sinuoase ne invită să petrecem câteva zile în acest orașel, în care găsim cea mai importantă comunitate română din Ungaria. Dintre obiectivele turistice cele mai renumite amintim cetatea, cofetăria ce funcționează neîntrerupt începând din 1840 (Százéves cukrászda), castelul Almásy. Turistii sunt așteptați la diverse evenimente, precum Carnavalul Renaissance, zilele orașului Gyula, Festivalul de Pălincă, Festivalul Tutoarelor Artelor din Teatrul-cetate, Serile Cetății, etc.

Centrul economic al acestei regiuni, denumită Viharsarok (Colț de furtună) este Békéscsaba, cunoscut în bună parte datorită evenimentelor culturale organizate aici, una dintre ele fiind Festivalul Cărnatului Csabai. Muzeul ce poartă numele marelui pictor al orașului, Munkácsy Mihály, oferă clipe de neuitat iubitorilor de artă.

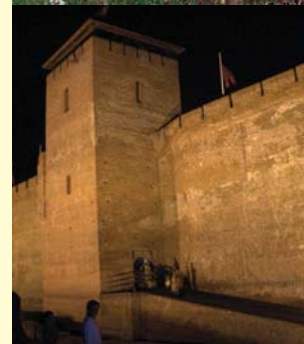
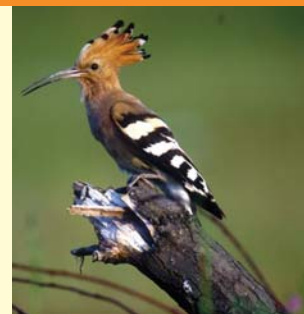
Foto: Szilágyi Attila

Foto: Boldog Gusztáv

Foto: Sallainé Kapocsi Judit

Lunca Turului, Câmpia Careiului

(Situl Natura 2000 – ROSPA0016 și ROSPA0068)

Agencia pentru Protecția Mediului Satu Mare

Satu Mare, Strada Mircea cel Bătrân, nr.8/B, 440012, Județul Satu Mare; e-mail: office@apmsm.ro

În colțul nord-vestic al țării există un râuleț numit Tur, care coboară dintre dealurile Oașului. Habitatele acvatice diversificate, precum zăvoaiele, brațele moarte, mlaștinile și pajiștile umede sunt foarte bogate în valori naturale. Dintre speciile interesante de plante, peștișoara, foarfeca bălții și otrățelul de baltă merită atenție sporită. De-a lungul râului se întind păduri de luncă formate din stejari, frasini și ulmi, a căror vegetație ierboasă se poate mândri cu laleaua pestriță și brândușa de primăvară. Turul găzduiește mai multe specii rare de pești, precum babușca de Tur. Acvila țipătoare mică și barza neagră constituie valorile avifaunistice ale zonei.

Localitățile de-a lungul Turului ce se găsesc pe terenurile mai înalte, și formează o regiune culturală aparte. Vizitând aceste sate și comune avem ocazia să descoperim multe castele (castelul Vécsey din Livada, castelul Perényi din Turulung) sau conace

(de ex. conacul Galgóczy din Micula), adevărate perle ale arhitecturii populare, specifice mediului rural de pe aceste meleaguri.

La sud-vest de Carei se întinde o regiune destul de ciudată pentru interiorul țării: Câmpia Nirului, care este renumită după dunele sale de nisip. Acest relief a fost format de râurile de demult, depunerile apelor curgătoare fiind purtate și depozitate de către vânt. Vegetația naturală a fost caracterizată de un mozaic al stejărețelor și mlaștinilor, în zilele noastre însă pajiștile xerofile și mlaștinile de interdune alternează cu plantații de salcâm. Stânjenelul de stepă ardelesc *Iris humilis* și dediței *Pulsatilla pratensis* ssp. *hungarica* sunt considerate adevărate relicve botanice, iar po-

pândăul este mamiferul reprezentativ al zonei. Habitatele înmlăștinite dintre dunele de nisip sunt populate de valoroase specii acvatice, precum țiparul, izvorașul cu burtă roșie, broasca de mlaștină, etc.

Câmpia Careiului este denumită după orașul care, la rândul lui, poartă numele familiei Károlyi. Înainte ca aceștia să construiască castelul și să înființeze Careiul, aveau rezidența, după cum se zice, într-o locație numită Bobald, la nord de oraș, care în prezent este cunoscută ca sit arheologic. Tot aici se regăsește singura colonie de vânturel de seară din această regiune.

Foto: Imre Tamás

Foto: Erdei Zsolt

Foto: Erdei Zsolt

Foto: Erdei Zsolt

Societatea Carpatină Ardeleană – Satu Mare

Satu Mare, str. Ștefan cel Mare nr. 6, 440114, Județul Satu Mare; e-mail: office@eke.ro, web: www.eke.ro, www.tur-info.ro

Valea Ierului și Lunca Barcăului

(Situl Natura 2000 – ROSPA0016 și ROSPA0067)

Agencia pentru Protecția Mediului Bihor

Oradea, B-ul Dacia, nr.25/A, 410464, Județul Bihor; e-mail: office@apmbh.ro

Valea Ierului constă dintr-o depresiune principală și zonele limitrofe. Valea propriu zisă are o lungime de 50-60 km și lățime de 5-10 km, fiind săpată în perioadele interglaciare de râurile Someș și Crasna, a căror curs trecea pe atunci prin această regiune. După ce râurile și-au găsit altă albie, pârâiașul denumit Ier a devenit stăpânul ținutului. O mare parte a Văii Ierului a fost caracterizată de bălți și mlaștini, găzduind o floră și faună acvatică extraordinar de bogată. Pe versanți și terenurile mai înalte se găseau păduri și pajști. După dispariția bălții Ecedea, Valea Ierului a rămas singura mlaștină vastă din regiune. În cursul secolului trecut însă și aceasta a fost desecată, iar Ierul a fost transformat într-un canal regularizat, astfel pierind de pe aceste meleaguri și ultimul mozaic de habitate acvatice de acest gen. Pe alocuri însă, în depresiuni, văi ascunse, pârâiașe, s-au păstrat petice din lumea acvatică de odinioară. Printre valorile faunistice ale acestei regiuni trebuie amintit țigănușul *Umbra krameri*, acest peștișor periclitat, care pe vremuri era foarte reprezentativ pentru mlaștini. De asemenea, populația importantă de barză albă din localități păstrează amintirile mlaștinilor de demult. Pe unde Ierul părăsește suprafața României, pe versantul drept găsim o pajiște virgină, atât pe partea română, cât și dincolo de graniță. Prezența speciilor, precum gramineele *Chrysopogon gryllus* și negara *Stipa capillata*, dovedește valoarea acestui habitat.

Valea Ierului a fost renumită cândva ca zonă vinicolă, fiind reprezentată de soiuri tradiționale de vie, precum cel numit Bakator. Amintirea acestei lumi, dispărută în bună parte datorită și filoxerei, se mai păstrează doar prin prezența pivnițelor, din care numai în comuna Sălacea există peste o mie, mai multe decât case de locuință!

Paralel cu Valea Ierului iese în zona de șes și râul Barcău, care curge dinspre dealurile Dernei. Unde Ierul și Barcăul se întâlnesc, găsim un mozaic de habitate foarte diversificat. Pășuni, fânețe, terenuri arabile se intercalează între cursurile vechi ale Barcăului. În pâlcurile de salcâm plantate în lunca râului și-au amplasat coloniile de cuibărit ciorile de semănătură. Aici cuibărește cea mai însemnată populație de vânturel de seară din județul Bihor.

Foto: Papp Gábor (www.ermellek.eu)

Foto: Papp Gábor (www.ermellek.eu)

Foto: Dombó Szabolcs

Foto: Köszörűs Zoltán (www.ermellek.eu)

Asociația pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”
Târgu Mureș, 540620 Târgu Mureș OP3 CP39; e-mail: office@milvus.ro, web: www.milvus.ro

Câmpia Crișurilor

(Situl Natura 2000 – ROSPA0015, ROSPA0103 și ROSPA0097)

Agencia pentru Protecția Mediului Arad

Arad, B-ul Dragalina, nr.16, 310132, Județul Arad; e-mail: office@apmar.ro

Foto: Máté Bence

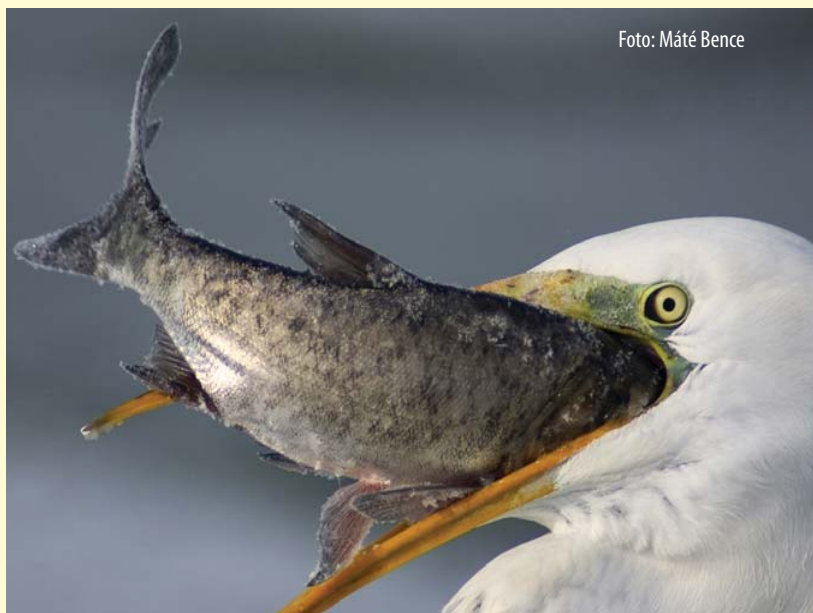

Foto: Máté Bence

Ajungând pe tărâmul intercalat între cele trei Crișuri, drumețul poate savura una dintre cele mai diversificate regiuni din vestul țării. Anumite zone ale Țării Crișurilor ascund nenumărate valori naturale, pe care vă invităm cu drag să le cunoașteți.

La sud de Crișul Repede, lipit de granița de stat se înființează Parcul Natural Cefa. Complexul piscicol, Pădurea Rădvani,

Foto: Fatér Imre

pajiștile umede și mlaștinile asigură condiții de viață pentru o floră și faună foarte bogată. Dintre valorile botanice amintim pălămida *Cirsium brachycephalum* și speciile de plante natante precum cornaciul și plutnica. O mare parte din elementele de faună, care au populat habitatele acvatice din trecut, se regăsesc în zonă și în prezent. Din punct de vedere al biodiversității, Cefa este renumită mai ales pentru ornitofaună. Plaurii de pe heleșteie asigură loc de instalare pentru cuiburile multor sute de rațe roșii și chirighițe cu obraji albi, în adâncul insulelor de stuf cuibărește egreta mare, stârcul roșu și buhaiul de baltă. În perioada de migrație heleșteele goale pentru pescuit oferă masă bogată pentru mii și mii

de limicole aflate în pasaj, dintre care cele mai reprezentate sunt sitarul de mal și bătașul. În mijlocul Pădurii Rădvani se ascunde cea mai mare colonie mixtă de stârci din Câmpia de Vest.

La nord de Cefa se găsesc pustele Salontei. Pajiștile și terenurile arabile de aici constituie singura locație din România, unde avem ocazia să întrezărim dropia, pasărea emblematică a pustelor Panonice.

Între Crișul Negru și Crișul Alb, în vecinătatea localităților Socodor, Chișineu Criș și Zerind, suprafețe imense sunt ocupate de niște pajiști sărăturoase extraordinare. Aceste habitate deschise alternează cu pădurile de luncă ale Crișului Alb și râului Teuz. Amintim prezența speciei de pătlagină endemică *Plantago schwarzenbergiana*, și galeriile popândăilor săpate în soluri mai uscate. Pe marginea canalelor și cursurilor de apă părăsite a supraviețuit trifoiașul de baltă. Pâlcurile de copaci găzduiesc colonii de ciori, de unde nu lipsesc nici vântureii de seară. Zona constituie una dintre cele mai importante regiuni de cuibărit pentru specia noastră țintă. Cuibăritul dumbrăvenței și al ereții sur dovedește valoarea acestor habitate.

Foto: Erdei Zsolt

Lunca Mureșului și Câmpia Aradului

(Situl Natura 2000 – ROSPA0069)

Agencia pentru Protecția Mediului Arad

Arad, B-ul Dragalina, nr.16, 310132, Județul Arad; e-mail: office@apmar.ro

Municipiul Arad se localizează în poarta Banatului și constituie centrul cultural și economic al regiunii. Arad este străbătut de râul Mureș, care ajunge în Câmpia Aradului după ce părăsește defileul dintre Munții Zărandului și Dealurile Lipovei.

Foto: Máté Bence

În aval de Arad se întinde o pădure de luncă de dimensiuni impresionante. Aici a fost desemnat Parcul Natural Lunca Mureșului, menit să conserve valorile naturale ce se ascund sub stejarii seculari. Valoarea cea mai importantă a zonei este de fapt pădurea în sine, care s-a păstrat în condiții naturale. Pădurea bătrână, zăvoaiele de neștrăbătut, cursul sălbatic al Mureșului, insulele greu accesibile dau o savoare aparte acestei zone. Un habitat atât de diversificat nu duce lipsă de specii rare și protejate. De pe lista lungă a speciilor de animale ce s-au identificat în Lunca Mureșului, amintim melcul *Chilostoma banatica*, pietrarul *Zingel zingel*, și pasărea cea mai colorată a pădurilor de galerie, dumbrăveanca. Păsările răpitoare sunt reprezentate de codalbul și acvila țipătoare mică, aceasta din urmă fiind prezentă în număr semnificativ de mare. Vidra și castorul reintrodus sunt adevărații stăpâni ai Mureșului.

Foto: Szabolcsi Erzsébet

Malul abrupt și terasamentul Mureșului de pe tronsonul Pecica – Semlac, respectiv numeroșii tumuli funerari din zonă constituie cele mai importante locații ale zonei din punct de vedere botanic, deoarece sunt singurele microhabitate, în care s-au păstrat elementele de floră caracteristice depunerilor de loess. În această regiune, pe un sol loessoid se formează cernoziom negru, unul dintre cele mai fertile soluri posibile. Nu e deci de mirare că, odată cu răspândirea umană și implicit a agriculturii, tocmai pajiștile loessoide au fost primele, care s-au transformat în arabil. Aceste petice de pajiște virgină, având suprafața totală de ordinul a câțiva ari, sunt singurele sanctuare pentru supraviețuirea unor specii de plante. Dintre aceste locații subliniem importanța tumulilor de la Vladimirescu, unde, printre altele, cresc speciile *Bupleurum affine*, *Asperula cynanchia* și *Dianthus pottederae*.

Celor care se hotărăsc să străbată Câmpia Aradului, le recomandăm să facă un popas în localitatea Macea pentru a vizita castelul Csernovics-Károlyi, monument istoric. În parcul castelului funcționează arboretul Macea, care așteaptă vizitatorii cu nenumărate specii de plante exotice. Nu în ultimul rând, pe arborii parcului este instalată una dintre cele mai importante colonii de cuibărit de vânturele de seară din această zonă.

Foto: Kovács András

Parcul Natural Lunca Mureșului

Arad, Pădurea Ceala FN; e-mail: luncamuresului@arad.rosilva.ro, web: www.luncamuresului.ro

Câmpia Vingăi și Câmpia Arancăi

(Situl Natura 2000 – ROSPA0047 și ROSPA0078)

Agencia pentru Protecția Mediului Timiș

Timișoara, Strada Amurgului, nr.1, 300278, Județul Timiș; e-mail: office@apmtm.ro

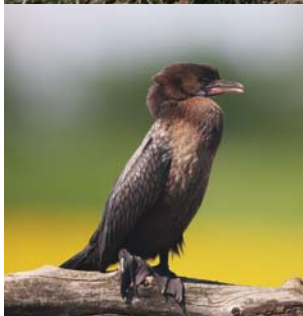

Foto: Erdei Zsolt

Foto: dr. Turcsányi Gábor

Foto: Lóki Csaba

Călătorind între Arad și Timișoara accesăm o zonă foarte interesantă din punct de vedere al reliefului. Deși ne aflăm pe șes, acest tărâm e străbătut de multe văi adânci. Am ajuns pe Câmpia Vingăi, denumită după cea mai importantă localitate a zonei, Vinga, unde trăiește o numeroasă comunitate bulgară. Câmpurile se caracterizează prin terenuri arabile cultivate în mod intensiv, iar priveliștea lanurilor imense de grâu și floarea soarelui îi poate descuraja pe cei care caută valori naturale. Merită însă să aruncăm un ochi în aceste văi, care, fiind abrupte, au scăpat de plug și pe versanții lor s-a păstrat vegetația naturală, valorificată doar prin cosit și pășunat. Cunosătorii florei probabil realizează valoarea acestor habitate, când află că de aici au fost descrise specii rare pentru vestul țării, precum *Adonis vernalis*, *Dic-tamnus albus*, *Echium russicum*, *Rosa spinosissima*.

Nu lipsesc însă din această zonă nici elementele de faună, care merită atenția noastră. Pajiștile mai sus amintite sunt foarte importante pentru că, pe lângă plante rare, găzduiesc cele mai numeroase populații de popândăi, specie de importanță comunitară. Tot de aici a fost semnalată și prezența orbetei *Spalax leucodon*. Acvilele mici care cuibăresc în pădurile ce se întind pe dealurile apropiate, deseori sunt văzute peste aceste pajiști, deoarece popândăul constituie o importantă sursă de hrană pentru păsările răpitoare de talie mare. Pe versanții văilor există mai multe plantații de salcâm, care, pe lângă faptul că servesc animalelor ca umbră, asigură loc de cuibărit pentru cea mai numeroasă populație de vânturel de seară din toată Câmpia de Vest.

În colțul sud-vestic al acestei regiuni se află renumita mlaștină de la Sat-chinez, una din ultimele habitate de acest gen ce a supraviețuit lucrărilor de desecare a zonelor umede din secolele trecute. Pe arbuștii rezervației cuibăresc numeroase perechi de țigănuși, cormorani mici, stârci de noapte și egrete mici.

Spre vest, ajungem în Câmpia Arancăi și Jimboliei, care însă din punct de vedere faunistic seamănă mult cu regiunea mai sus descrisă. Speciile cheie pentru aceste zone sunt vânturelul de seară și popândăul, acesta din urmă fiind prezent aproape pe toate pajiștile naturale.

Agencia Regională pentru Protecția Mediului Timișoara
Timișoara, Strada Amurgului, nr.1, 300278, Județul Timiș; e-mail: office@arpmv5.ro

Câmpia Timișului

(Situl Natura 2000 – ROSPA0095)

Agencia pentru Protecția Mediului Timiș

Timișoara, Strada Amurgului, nr.1, 300278, Județul Timiș; e-mail: office@apmtm.ro

Timișoara este cel mai mare și populat oraș din vestul țării, fiind bineînțeles în același timp centrul cultural și economic al Banatului. La limitele municipiului curge râul Timiș, care, împreună cu numeroșii săi afluenți, determină aspectul câmpiei joase a Timișului. Amintirea pădurilor de luncă neîntrerupte de odinioară se mai păstrează în doar câteva locuri, precum Pădurea Chevereșului și Șagului.

Împreună cu aceste habitate au reușit să supraviețuiască și multe specii importante de păsări, precum șerparul, acvila mică, acvila țipătoare mare sau barza neagră. În sălciile și plopilor scorburoși din lunca Timișului cuibăresc zeci de perechi de dumbrăvențe. A treia pădure de luncă a Timișului, care a scăpat de dipariție, este Pădurea Macedonia, renumită mai ales datorită coloniei mixte de stârci, instalată pe arborii bătrâni de la liziera pădurii.

Hoinărind prin sudul județului Timiș merită să oprim prin Deta și Banloc, două orașele deosebite. Turnul de pompieri de la Deta și castelul Karácsonyi din Banloc constituie monumente istorice prețioase. Între cele două localități se întinde Pădurea Deta, iar în vecinătatea acesteia se află renumitele orezării de la Topolea, azi Partoš. Orezăriile funcționează și în prezent, iar pe lângă importanța lor economico-istorică asigură habitate de hrănire pentru limicolele aflate în perioada de migrație.

În sud-vestul regiunii, între cursurile Timișului și Begăi se întinde o zonă mozaică, cu terenuri arabile și pajiști sărăturoase. Vegetația halofilă a pășunilor de la Foeni, Giulvăz și Dinaș reprezintă o valoare incontestabilă, iar microhabitatele mai înalte adăpostesc specii caracteristice solurilor loessoide, adevărate rarități. Aceste pajiști care printr-un miracol nu au fost transformate în teren arabil, respectiv cimitirele vechi ale zonei, constituie perlele Banatului, care trebuie păstrate cu orice preț. Enumerăm doar câteva specii prezente în aceste habitate: specia de croitor *Pilemia tigrina* și planta *Anchusa barrelieri* de care aceasta este atașată, migdalul pitic, dumbetul *Teucrium chamaedrys*.

Banatul se poate mândri cu cea mai mare populație cuibăritoare de cioară de semănătură și vânturel de seară din întreaga Câmpia de Vest. Pe lângă habitatele naturale, cele două specii cuibăresc și în habitate antropizate, precum plantațiile rutiere de-a lungul șoselelor și pălcurile de copaci de la marginea satelor. Conservarea acestora este cheia succesului în ceea ce privește protecția vânturelului de seară în vestul României.

Foto: Papp Gábor

Foto: Conka Péter

Foto: dr. Turcsányi Gábor

Foto: dr. Turcsányi Gábor

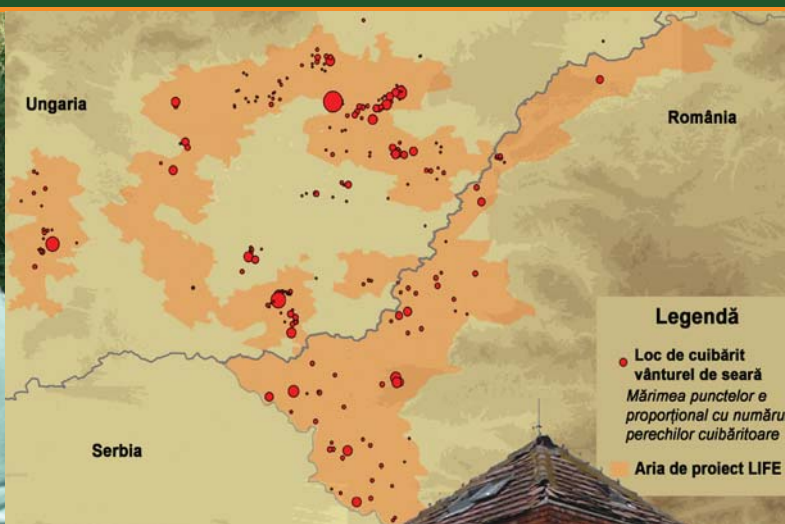

Foto: Rahmé Nikola

Această publicație este o anexă la raportul final întocmit despre rezultatele **proiectului LIFE Nature** intitulat **Conservarea vânturelului de seară în regiunea Panonică (LIFE05 NAT/H/000122)**, desfășurat în perioada **2006–2009**. Intenția noastră a fost de a prezenta valorile naturale și culturale ale regiunilor importante din punctul de vedere al conservării vânturelului de seară, specie de pasăre răpitoare de importanță comunitară. Prin acest mini ghid dorim să-i ajutăm pe cei care intenționează să descopere tainele regiunilor de câmpie panonică. Sperăm să fie cât mai mulți iubitori de natură care să dorească să cunoască mai bine aceste ținute, fie pe meleagurile noastre sau în țara vecină.

IMPRESUM

Publicat de: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület – MME / BirdLife Hungary (Societatea Ornitologică Maghiară)

H-1121 Budapest, Költő u. 21. Tel: (+36) 1275-6247, Fax: (+36) 1275-6267

E-mail: mme@mme.hu; site web: www.mme.hu, www.falcopyproject.hu

Tiraj: 2500 (lb. maghiară), 1000 (lb. română), respectiv 500 (lb. engleză) de exemplare

Redactor: Bélteki Gál Anikó

Colaboratori: Borbáth Péter, Nagy Attila, Nagy Tamás, Pigniczki Csaba, Seres Nándor, Solt Szabolcs, Szabó Anita, Szitta Tamás, Vincze Tibor, Zalai Tamás

Traducere: Bélteki Gál Anikó (lb. engleză) și Nagy Attila (lb. română)

Material foto: Bagyura János, Bajor Zoltán, Baranyi Tamás, Bíró István, Boldog Gusztáv, Borbáth Péter, Csonka Péter, Dombó Szabolcs, Erdei Zolt, Fatér Imre, Forgách Balázs, dr. Hanyecz Katalin, Imre Tamás, Kleszó András, Kovács András, Kovács Sándor, Köszörűs Zoltán, Lisztes László, Lóki Csaba, Marik Pál, Máté Bence, Motkó Béla, Nagy Dénes, Nagy Tamás, Németh Attila, Orbán Zoltán, Palatitz Péter, Papp Gábor (Érmellék), Papp Gábor (MME), Polgár Zoltán, Rahmé Nikola, Sallainé Kapocsi Judit, Seres Nándor, Simay Gábor, Solt Szabolcs, Szabolcsi Erzsébet, Széll Antal, Szilágyi Attila, Szitta Tamás, Tihanyi Gábor, Tírpák Gábor, dr. Turcsányi Gábor, Ványi Róbert, dr. Varga András, Vasas András, dr. Vető István, Vidra Tamás, Zalai Tamás; Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtár, www.terra.hu, www.ermellek.eu, hodnevelde_lapunk.hu, Erdélyi Turizmus Bt.

Tipar și design: Földes Andor, Soproni Anzsú Kft.

